

Krótkie doniesienie – Short communication

Nowe stanowiska *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758) (Heteroptera: Rhyparochromidae) w Polsce

ARTUR TASZAKOWSKI^{1*}, GRZEGORZ HEBDA², NATALIA KASZYCA^{1,3}, RYSZARD ORZECZOWSKI

¹Katedra Zoologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski
ul. Bankowa 9, 40-007 Katowice

²Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski
ul. Oleska 22, 45-052 Opole

³Studenckie Koło Naukowe Zoologów Uniwersytetu Śląskiego "Faunacy"
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski, ul. Bankowa 9, 40-007 Katowice

e-mail: *ataszakowski@us.edu.pl

Abstract: [New localities of *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758) (Heteroptera: Rhyparochromidae) in Poland]. The note presents three records of *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758) (Heteroptera: Rhyparochromidae) in Poland. A review of the literature data and information regarding its biology is also provided.

Key words: Hemiptera, Heteroptera, Rhyparochromidae, *Aphanus rolandri*, faunistics, new records, Poland.

Wstęp

Aphanus rolandri (Linnaeus, 1758) należy do nadrodziny Lygaeoidea Schilling, 1829, rodziny Rhyparochromidae Amyot & Serville, 1843 oraz plemienia Gonianotini Stål, 1872 (Henry 1997).

Jest to pluskwiak łatwy do rozpoznania dzięki charakterystycznemu ubarwieniu, gdyż jego ciało jest barwy czarnej z jedną cegląstą plamą umieszczoną na błonce półpokryw (ryc. 1) (Péricart 1998).

A. rolandri jest rozprzestrzeniony od Europy zachodniej, poprzez obszar śródziemnomorski aż do Azji Mniejszej oraz Azji Centralnej (Kirgistan, Tadżykistan). Wykazywany był nawet na stanowiskach daleko wysuniętych na północ (poza 55-tym równoleżnikiem). W Europie zachodniej i w basenie Morza Śródziemnego jest to gatunek stosunkowo pospolity, natomiast z pozostałego obszaru występowania podawany jest rzadko (Péricart 1998, 2001). W Polsce do tej pory znany z siedmiu stanowisk (ryc. 2).

Informacje dotyczące preferencji siedliskowych *A. rolandri* są rozbieżne. Według Péricart'a (1998) gatunek ten preferuje raczej suche, osłonięte miejsca na podłożu piaszczystym lub wapiennym, które pokryte są warstwą ściółki. Natomiast Wachmann i in. (2007) podaje, że jest to politopowy gatunek, który występuje w miejscach suchych i ciepłych, ale także bardziej wilgotnych, półcienistych oraz w ekosyste-

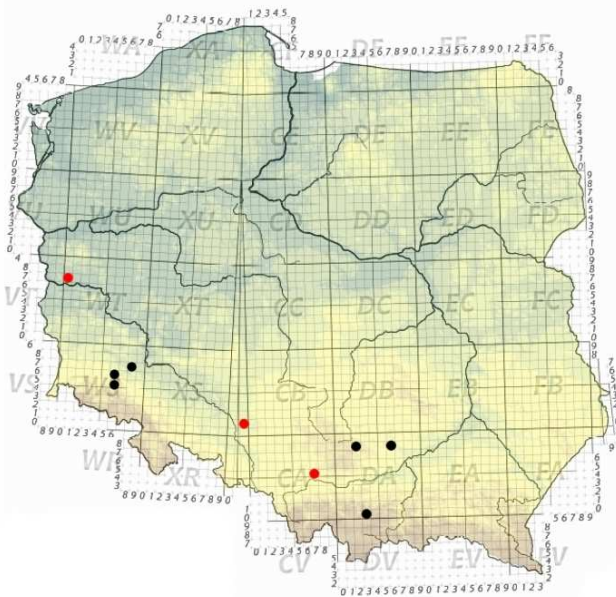
mach zdegradowanych i ruderalnych.

Osobniki tego gatunku owada znaleźć można przede wszystkim pod korą drzew iglastych i liściastych oraz w ściółce (Péricart 1998, Wachmann i in. 2007). Zarówno larwy, jak imagines *A. rolandri* są polifagami odżywiającymi się głównie nasionami, ale mogą także żerować na strzępkach grzybni oraz martwych ciałach drobnych bezkręgowców (Péricart 1998, Wachmann i in. 2007). Zimują owady dorosłe, nierzadko w dużych agregacjach pod mchem i korą drzew.

Ryc. 1. *Aphanus rolandri* (fot. R. Orzechowski). [Fig. 1. *Aphanus rolandri* (phot. by R. Orzechowski)].

Imagines zimującej generacji aktywne są już od pierwszych ciepłych wiosennych dni. Kopulacja odbywa się w maju, samce wkrótce po niej giną, a samice dożywają połowy lipca. Pierwsze larwy pojawiają się na początku czerwca, a ich rozwój trwa około miesiąca. W ciągu roku rozwija się jedna generacja (Péricart 1998, Wachmann 2007).

Ryc. 2. Rozmieszczenie *Aphanus rolandri* na terenie Polski: ● – dane literaturowe, ● – nowe stanowiska (mapa przygotowana przy użyciu programu Paint.NET). [Fig. 2. Distribution of *Aphanus rolandri* in Poland: ● – literature data, ● – new records (map prepared in Paint.NET software)].

Dane faunistyczne

Stanowiska literaturowe [nazewnictwo i obszar krain zoogeograficznych przyjęty został za Katalogiem Fauny Polski (Burakowski i in. 1973)] przydzielono do odpowiednich kwadratów siatki UTM oraz krain zoogeograficznych za pomocą aplikacji <http://gis.biomap.pl>: *Wyżyna Małopolska*: Krzyżanowice k. Pińczowa [DA68] (Lis 2001); Uniejów-Rędziny [DA28] (Smreczyński 1954). *Beskid Zachodni*: Kasina Wielka [DA30] (Smreczyński 1910). *Dolny Śląsk*: Legnica-Bielany [WS87] (Scholz 1931); Leszczyna k. Złotoryi [WS65] (Scholz 1933); Pątnów Legnicki [WS87]; Wysocko k. Złotoryi [WS66] (Scholz 1931). „Śląsk” (Assmann 1854).

Nowe stanowiska: *Górny Śląsk*: Falmirowice k. Opola [BB91], u podstawy *Populus* sp. na skraju pola uprawnego, wśród luźnego próchna, 07.03.2010, 1 ex., leg. G. Hebda; Imielin [CA75], zarastające zbiorowiska kserotermiczne w sąsiedztwie nieczynnej kopalni dolomitu, próchniejąca gałąź *Pinus sylvestris*, 17.09.2015, 1 ex., leg. N. Kaszyca. *Nizina Wielkopolsko-Kujawska*:

Budachów [WT07], śródpolna aleja dębowa, 18.07.2015, 1 ex., leg. R. Orzechowski (ryc. 1, 3).

Ryc. 3. Stanowisko odłowu okazu *Aphanus rolandri* (fot. R. Orzechowski). [Fig. 3. *Aphanus rolandri* collecting locality (phot. by R. Orzechowski)].

Podsumowanie

Aphanus rolandri znany jest obecnie na terenie Polski z 10 stanowisk, które znajdują się w południowej i zachodniej Polsce. Liczba danych wydaje się niewystarczająca, aby stwierdzić czy jest to rzeczywisty zasięg tego gatunku w Polsce. Owady reprezentujące nadrodzinę Lygaeoidea, a w szczególności rodzinę Rhyparochromidae prowadzą często skryty tryb życia i wymagają w czasie badań terenowych innych metod zbioru, niż standardowo stosowany czerpak entomologiczny, np. przesiewanie ściółki (Konciała i Lis 2013), w związku z tym stan poznania rodziny Rhyparochromidae na terenie kraju jest nierównomierny i konieczne są dalsze badania faunistyczne w celu poznania ich dokładnego rozmieszczenia w Polsce.

Podziękowania

Autorzy składają podziękowania Panu prof. dr hab. J. Lisowi za pomoc w dokładnej lokalizacji stanowisk *A. rolandri* podawanych z terenu Polski w pracach autorów niemieckich, oraz anonimowemu recenzentowi za cenne uwagi do pracy.

Piśmiennictwo – References

- Assmann A. 1854. Hemiptera. Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen wanzenartigen Insekten. *Zeitschrift für Entomologie* **8**: 1-106.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Chrząszcze Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae, część 1. *Katalog fauny Polski* **23** (2): 1-232.
- Henry T. J. 1997. Phylogenetic analysis of family groups within the infraorder Pentatomomorpha (Hemiptera: Heteroptera), with emphasis on the Lygaeoidea. *Annals of the Entomological Society of America* **90**: 275-301.
- Konciała M., Lis B. 2013. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) zimujące w ściółce w różnych typach zbiorowisk leśnych okolic Turawy i Szczedrzyka (woj. opolskie). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **6**: 21-32.
- Lis B. 2001. Nowe stanowiska rzadkich w faunie Polski gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera). *Przegląd Zoologiczny* **45**: 89-93.
- Péricart J. 1998. *Faune de France et regions limitrophes. Vol. 84C. Hemiptères Lygaeidae Euro-Mediterraneens. Vol. 3. Federation Francaise des Societes de Sciences Naturelles, Paris, 487 ss.*
- Péricart J. 2001. *Family Lygaeidae Schilling, 1829 – Seedbugs*, ss. 35-220. [w:] Aukema B., Rieger Ch. (eds.). *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region. Vol. 4. Pentatomomorpha I. The Netherlands Entomological Society, Amsterdam.*
- Scholz M. F. R. 1931. Verzeichnis der Wanzen Schlesiens. *Entomologischer Anzeiger, Wien* **11**: 99-102, 117-120.
- Scholz M. F. R. 1933. Nachträge zur schlesischen Wanzenfauna. *Zeitschrift für Entomologie, Breslau* **27**: 13-14.
- Smreczyński S. 1910. Spis pluskwiaków zebranych w Gorcach w r. 1909. *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej PAU* **44**: 109-118.
- Smreczyński S. 1954. Materiały do fauny pluskwiaków (Hemiptera) Polski. *Fragmenta Faunistica* **7**: 1-146.
- Wachmann E., Melber A, Deckert J. 2007. Wanzen. Band 3. Pentatomomorpha I. Aradidae, Lygaeidae, Piesmatidae, Berytidae, Pyrrhocoridae, Alydidae, Coreidae, Rhopalidae, Stenocephalidae. *Die Tierwelt Deutschlands, Goecke & Evers, Keltern*, **78**, 272 ss.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

SUMMARY

New localities of *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758) (Heteroptera: Rhyparochromidae) in Poland

The note presents three new records of *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758) (Hemiptera: Heteroptera: Rhyparochromidae) in Poland. A review of the literature data and information regarding its biology is also provided. *A. rolandri* is known in Poland from 10 localities, which are located in southern and western Poland. Its presence in our country was confirmed for the first time since 1959. This species is known for its hidden mode of life, therefore to get to know its comprehensive distribution range in country, further studies are necessary.